

ZİHNİ BETİL (Tokat) — Sayın Hüseyin Avni Göktürk'ün önergesinin oylanmaması hakkındaki görüşünüz doğrudur. Benim önergem de bunu istihdaf ediyor. Gerekçesini siz açıkladınız. Benim bir ikinci önergem daha var. İkinci önergem İçtüzüğün 114 neü...

BAŞKAN — Sayın Betil, ikinci önergeniz gündemle ilişiktir. 114 neü maddede değişiklik istiyen, İçtüzüğün tadilinin önce görüşülmesine aittir. Sırası geldiği zaman size söz vereceğim Sayın Betil.

ZİHNİ BETİL (Tokat) — Maddeyi oyladığınız takdirde bu önergenin oylanmasına imkân kalmıyacaktır.

BAŞKAN — Sayın Betil merak etmeyin, oylanacaktır.

Bassaveciliğin iki seçimin bir arada yapılması hususunu tetkik ve Yüksek Heyetinize getirmek üzere bu seçimlerin Perşembe günkü birleşime bırakılması hususunu oyunza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Gündeme geçiyoruz.

Gündeme ilişkin Sayın Betil'in önergesi vardır. Buna ait dosya gelinceye kadar, bir yazı vardır okutuyorum.

2. — *C. H. P., T. B. M. M. Grubu Başkanlığının Türkiye - Avrupa Ekonomik Topluluğu Karma Parlâmento Komisyonunda Muğla eski Senatörü Muallâ Akarca'dan boşalan üyeliğe, yapılan seçim neticesinde, Cumhuriyet Senatosu Adana Üyesi Mukadder Öztekin aday olarak gösterildiğine dair tezkeresi*

Cumhuriyet Senatosu Yüksek Başkanlığına

İlgi : T. B. M. M. Genel Sekreterliği Milletlerarası Münasebetler ve Tercüme Bürosu 28 Temmuz 1966 tarih ve 420/14006 sayılı yazılarına cevap.

Türkiye - Avrupa Ekonomik Topluluğu Karma Parlâmento Komisyonunda Muğla eski Senatörü Muallâ Akarca'dan boşalan üyeliğe, yapılan seçim neticesinde, Cumhuriyet Senatosu Adana Üyesi Mukadder Öztekin aday olarak gösterilmiştir.

Keyfiyet saygı ile arz olunur.

C. H. P., T. B. M. M. Grubu Başkanvekili
(Cumhuriyet Senatosu Van Üyesi)

Ferid Melen

BAŞKAN — İsmi geçen sayın arkadaşımızın bu önerge okunmak suretiyle seçilmiş olduğunu Yüksek Heyetinizin bilgilerine arz ederim.

G. — GÖRÜŞÜLEN İŞLER

1. — *Cumhuriyet Senatosu Maraş Üyesi Cenap Aksu ve 5 arkadaşının, İçtüzüğün 114 neü maddesi sonuna iki yeni fıkra eklenmesine dair İçtüzük teklifi ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu (2/135) (S. Sayısı : 559 a ek) (1)*

BAŞKAN — Bir önerge vardır, okutuyorum:

Sayın Başkanlığa

Anayasa Mahkemesi ve Yüksek Hâkimler Kurulu birer Anayasa müessesesidirler. Devamlı olarak çalışırlar. Bu sebeple, adı geçen mahkeme ve kurula üye seçiminin, geciktirilmesi caiz olmaz.

İçtüzüğün 114 neü maddesinde değişiklik yapılmasına ait teklifin kabul edilmesi ne kadar muhtemel ise, kabul edilmemesi de o kadar muhtemeldir.

Bu değişikliğin sözü edilen seçimle ilgisi de aşikârdır.

Seçimin tüzük değişikliğine değil, tüzük değişikliğinin seçime takdimi, daha makbul ve mantıktır.

Bu itibarla, gündemin (S. Sayısı 559 a ek) sırasında kayıtlı İçtüzük değişikliğine ait teklifin, gündemin diğer maddelerine takdimen görüşülmesini arz ve teklif ederim.

Toakt

Zihni Betil

BAŞKAN — Sayın Betil, gündemde bulunan İçtüzük değişikliği teklifinin, gündemde bulunan diğer işlerden evvel görüşülmesini istemektedir. Bu hususu oylarınıza sunuyorum, kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Şimdi İçtüzüğün 114 neü maddesinde değişiklik istiyen kıymetli beş arkadaşımızın teklifleri üzerinde yapılan görüşmeler sonunda Anayasa ve Adalet Komisyonumuz teklifleri-

(1) 559 a ek S. Sayılı basmayazı 17 . 3 . 1966 tarihli 61 nci Birleşim tutanağı sonundadır.

nin reddine dair bir rapor hazırlamış Heyeti Umumiye'ye gelmişti. Heyeti Umumiye'de yapılan görüşmeler sonunda 16 Mart 1966 tarihinde üzerinde altı üye konuşmuş, altı üye konuşmuş olduğundan Sayın Ergün yeterlik önergesi vermişti. Bu arada da konuşmak isteyen arkadaşlarımız olduğu gibi şimdi de Sayın Faruk Kınaytürk söz istemiş bulunuyor. Ayrıca iki önerge de verilmiş bulunuyordu. Fakat aradan uzun zaman, aşağı - yukarı sekiz aylık bir zaman geçmiş bulunmaktadır. Sayın üyelere konu üzerinde bilgi vermek üzere komisyon raporunu tekrar okutacağım. Kifayeti kabul ettiğiniz takdirde lehte sayın bir üyeye söz vereceğim, konu iyice anlaşıl-sın tek taraflı olmasın diye. Komisyon raporun-da teklifin reddi hususunda gerekçeleri göstermektedir.

ZİHNİ BETİL (Tokat) — Efendim bendeniz komisyon sözcüsüyüm. Görüşmelerin yeterliği kabul edildikten sonra bir üyeye söz vereceğim buyurdunuz, Komisyon konuşmıyacak mı?

BAŞKAN — Komisyon söz isterse komisyona da vereceğim. Sadece şu bakımdan vereceğim, aradan çok zaman geçtiği için. Aksi takdirde yeterlik önergesi kabul edilirse hiç kimseye söz verilmez. Yeter ki orada son sözü komisyon yahut Hükümet konuşmuş olsa idi. Halbuki burada aradan sekiz ay geçtiği için komisyon raporunun okunması tek taraflı olacaktır. Teklifin lehinde bir sayın üyeye söz vereceğim. Eğer komisyon ondan önce söz isterse ona da daha önce söz veririm. Sadece bu özel işlem aradan zaman geçtiği içindir. Evvelâ komisyonun raporunu okutuyorum.

Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu

Cumhuriyet Senatosu
Anayasa ve Adalet Komisyonu 21 . 1 . 1966
Esas No. 2/135
Karar No. 17

Yüksek Başkanlığa

Cumhuriyet Senatosu İçtüzüğü'nün 114 nci maddesine iki fıkra eklenmesi hakkında Cumhuriyet Senatosu Maraş Üyesi Cenap Aksu ve beş arkadaşı tarafından yapılan teklif Komisyonumuzca incelenerek reddolunmuş ve bu konuda Komisyonumuz tarafından tanzim edilen 26.2.1965 tarih ve esas 2/135, karar 121 sayılı rapor, Cumhuriyet Senatosu Genel Kurulunun tasviplerine arz olunmuş idi.

Cumhuriyet Senatosu Genel Kurulu tarafından konunun görüşülmesi sırasında, Komisyon Sözcüsü; Komisyonca gerekli incelemeler yapılmak üzere, raporu geri almış idi.

Komisyonumuz, 12 . 1 . 1966 tarihli toplantısında, bu konu için sözcülüğe, komisyon üyelerinden Zihni Betil'i seçtikten sonra, konuyu yeniden incelemiştir :

İçtüzüğü'nün 114 nci maddesi, Anayasa Mahkemesi ile Yüksek Hâkimler Kuruluna Cumhuriyet Senatosu tarafından seçilecek üye adaylarının tesbit usulünü tanzim etmekte ve adayları, soyadları ve bütün nitelikleri aday tablosuna geçirilmiş bulunan adaylar arasından yapılmasını emretmektedir.

Cenap Aksu ve arkadaşlarının teklifi, gerekli oyun sağlanmaması suretiyle seçim işleminin uzaması halinde, aday tablosundaki belli adaylara ilâveten yeniden aday gösterilmesi imkânını sağlamak ve Cumhuriyet Senatosu üyelerine, aday tablosundaki adaylar veya bunlara ilâveten sonradan gösterilen adaylar dışında olan ve seçilme niteliğine sahip bulunan kimseleri de seçebilmek hakkını tanımak amacını gütmektedir.

Komisyonumuz; bu teklifi,

«Adayların seçiminden evvel üyelerce tanınmalarını imkân dâhiline sokan, adaylık müessesesini bir esasa bağlayan, seçimin bir sistem dâhilinde ve sıhhatli cereyanını temin eden İçtüzüğü'nün 114 nci maddesinin mevcut hali ile muhafazasının daha isabetli olacağı» gerekçesi ile reddetmiştir.

Raporumuzun Genel Kurul tarafından görüşülmesi sırasında Cumhuriyet Senatosu Burdur Üyesi Faruk Kınaytürk ve Samsun Üyesi Enver Işıklar tarafından müstereken yapılan teklif ile konunun Komisyonumuzca yeniden incelenmesi esnasında Cumhuriyet Senatosu Samsun Üyesi Refet Rendeçi tarafından yapılan teklif ise, seçim işleminin 6 aylık devreler zarfında sonuçlandırılmaması halinde aday tablosunun 6 ayda bir yeniden tanzim edilmesi şeklindedir.

Konunun Komisyonumuzca yeniden incelenmesi sırasında, Cumhuriyet Senatosu Kastamonu üyesi Ahmet Nusret Tuna da, seçimin sonuçlandırılmasının uzaması halini göz önüne alarak, Başkanlık Divanı kararı ile adaylığına müraعات için aynı şekilde yeniden ilân yapılabil-

mesinin bir fıkra halinde maddeye eklenmesini teklif etmiştir.

Bütün bu tekliflerin yazılı ve sözlü gerekçesi, Cumhuriyet Senatosunun Yüksek Hâkimler Kurulundaki münhal üyeliğe 14 . 10 . 1964 tarihinden beri ve Anayasa Mahkemesindeki münhal üyeliği de 16 . 1 . 1964 tarihinden beri üye seçememiş olmasından ve o tarihlerden bu yana seçilme niteliğini kazanmış bulunan kimselere de aday olma veya gösterilme imkânı verilmesinin maksada ve adalete uygun düşeceğinden ibarettir.

Bu gerekçe, ilk bakışta teklifleri isabetli gibi göstermekte ise de, mesele bütün cepheleri ile mütalâa olunduğu zaman görülür ki, teklifin kabulü, Anayasamızın dayandığı espri ve prensibe aykırı düşen son derece önemli mahzurlar doğuracaktır.

1. Gerek Anayasa Mahkemesi, gerekse Yüksek Hâkimler Kurulu, kurulmaları Anayasa tarafından emredilen birer Anayasa müessesesidirler.

Bu müesseselerin Anayasa tarafından tâyin edilen görevleri de, kuvvetler ayrılığı prensibine dayanan demokratik düzenimizin yaşaması, bakımından, son derece önemlidirler.

Sonra bu müesseseler devamlı olarak çalışırlar.

Bu durum, göz önüne alındığı zaman hemen kabul edilir ki, bu müesseselere üye seçimi işleminin gecikmeye asla tahammülü yoktur. Zira, gecikme, müesseselerin devamlı olarak cereyan etmesi gereken önemli çalışmalarını aksatır. Binaenaleyh, İktüzüğe seçim işleminin 6 aylık devreler zarfında sonuçlandırılmaması ihtimalini nazara alarak, aday tablosunun 6 ayda bir yeniden tanzim edilmesine imkân veren bir hüküm eklenmesi, Cumhuriyet Senatosuna, mümkün olduğu kadar süratle yapılması gereken seçim işlemini 6 aylar ölçüsünde geciktirebilme yetkisi verme mânasına gelir ki, böyle bir yetkiyi, Anayasamızın dayanağı espri ve prensipler ve sözü edilen müesseselerin kuruluşları maksadiyle bağdaştırmaya asla imkân yoktur.

2. Bu çok yerinde mülâhazaya rağmen, denilebilir ki,

(Gecikme bir vakıa olarak ortadadır. Bu kadar uzun sürmüş olan gecikme zarfında sözü

edilen müesseselere üye seçilebilme niteliğini kazanmış, gerçekten değerli kimselerden aday olma veya gösterilme imkânını esirgemek, adalete icaplarına aykırı düşmez mi?.)

İktüzüğe adları geçen müesseseler için yapılacak her seçimde gecikmeyi mazur gösterecek ve devamlı olarak işliyecek bir hüküm konulması, bu takdirde dahi, kabul olunamaz. Olsa olsa, bir fiilî sonuç olarak göz önüne alıp, fiilen husule gelmiş bulunan gecikmenin mahzurlarını gidermek için İktüzüğe bir defaya mahsus ve munhasır olmak üzere uygulanacak geçici bir hükmün konulması düşünebilir ki, bu düşüncenin de, mevzuatta ve tatbikatta bir istikrar sağlama prensibi ile bağdaştırılması kabil değildir.

3. Ayrıca belirtmek yerinde olur ki, seçim gecikmesi, İktüzüğün 114 ncu maddesine göre tesbit edilen aday tablosundaki adayların, Anayasa Mahkemesi ve Yüksek Hâkimler Kurulu üyeliklerine ehil ve lâyük görülmemiş olmalarından doğmamıştır.

4. Ahmet Nusret Tuna'nın teklifinin reddi için, bu üç sebebe ilâveten, şu sebep de mevcuttur :

Anayasamızın emrine uygun olarak İktüzük hükümleriyle tanzim edilmesi gereken seçim işlemi hakkında, İktüzükte iki çeşit hüküm bulunacak .Bu iki çeşit hükümden birisi, Başkanlık Divanı tarafından hilâfına karar alınmadıkça yürüyecek, diğeri ise, Başkanlık Divanı tarafından alınan karar olacak. İktüzük hükümleri, Cumhuriyet Senatosu Genel Kurulunun ve Cumhuriyet Senatosunun bütün organlarının riayet edeceği hükümler olarak vaz'edilebilir ve ancak Cumhuriyet Senatosu Genel Kurulu tarafından değiştirilebilir. İktüzük, bu organlardan birisinin, meselâ Başkanlık Divanının kararı ile uygulanacak hükümler ihtiva edemez. Aksine kabul, ancak Cumhuriyet Senatosu Genel Kurulu tarafından kabul edilerek yürürlüğe girebilen ve tadil olunabilen İktüzük hükümlerinden bir kısmının Başkanlık Divanı kararı ile uygulanmaması gibi bir sonuç doğurur ki, böyle bir sonuç, belli bir konuda Cumhuriyet Senatosu Genel Kuruluna ait yetkiyi Başkanlık Divanına terk etmek demek olur, da asla teeviz edilemez.

5. Cenap Aksu ve arkadaşları tarafından ileri sürülen teklifin, Cumhuriyet Senatsuna,

aday tablosundaki adaylar dışında olan ve seçilme niteliğine sahip bulunan kimseleri de seçilme hakkı tanınma amacını güden kısmına gelince, bunun da kabulüne imkânı yoktur. Zira, belli bir usul ile aday tesbiti ve seçimin bu adaylar arasında yapılması, hem Cumhuriyet Senatosu üyelerine adayları vakitlice tanıma ve isabetle oy kullanma imkânını verme, hem de seçilmek için sağlanması gereken oy sayısının isabet ve süratle gerçekleşmesini temin etme bakımından daha uygundur.

Bu sebeplerle sözü edilen teklifler Komisyonumuzca kabul edilmemiştir.

Cumhuriyet Senatosu Genel Kurulunun tasviplerine arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile sunulur.

Başkan	Sözcü
Aydın	Kastamonu
Çekinserim	Muhallifim,
O. S. Sarıgöllü	Söz hakkım saklıdır.
	A. N. Tuna
Bu Raporda Sözcü	Kâtip
Tokat	Yozgat
Z. Betil	S. Artukmaç
Tabii Üye	Tabii Üye
S. O'Kan	M. Ataklı
Afyon Karahisar	İstanbul
Muhallifim	E. Özden
M. Y. İnceoğlu	
	Samsun
	Muhallifim
	Söz hakkım saklıdır.
	R. Rendeci

Muhalefet Şerhi

Anayasa Mahkemesine üye seçiminde, adaylardan biri üzerinde salt çoğunluk temin edilememesinin çeşitli sebepleri vardır. Teklif bu sebeplerden birini izaleye mâtuf olduğundan ve bir seneden fazla bir zamandan beri neticelenmeyen seçimin mutlaka neticelenmesi için bir usul bulunması hususunda tarafımdan teklif edilen mehil de kabul edilmediğinden ret kararına muhalif kaldım. Söz hakkım mahfuzdur.

Afyon
M. Y. İnceoğlu

BAŞKAN — Müspet oy kullanan Başkan Osman Saim Sarıgöllü, muhalif Sayın Nusret

Tuna, Sayın Betil, Sayın Artukmaç, Sayın Sezai O'Kan, Sayın Mucip Ataklı, Sayın İnceoğlu, Sayın Ekrem Özden, Sayın Refet Rendeci.

Daha önce arz ettiğim gibi yeterlik önergesi 16 Mart 1966 tarihindeki birleşimde verilmiş bulunuyordu. Usule uygun hareket edeceğiz. Yalnız bir defaya mahsus ve bu hususa mahsus olmak üzere komisyon sözcüsüne ve teklif sahiplerinden Sayın Kınaytürk'e söz vereceğim.

Yeterlik önergesini oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... (A. P. sıralarından anlaşılmadı, sesleri)

Efendim, yeterlik önergesi gelmiş, ancak salonda yeterli çoğunluk bulunmadığı için oylanamamıştı. Oyunuza bu bakımdan sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Buyurunuz sayın sözcü.

ANAYASA VE ADALET KOMİSYONU
SÖZCÜSÜ ZİHNİ BETİL (Tokat) — Muhterem arkadaşlarım; bu konu Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonunda görüşüldüğü zaman komisyon 9 kişiden teşkil edilmişti. Üç kişi komisyonun çoğunluğu tarafından varılan görüşe muhalif kalmış, bir kişi çekinser olmuş ve beş kişi de biraz önce Sayın Başkanımızın okutmuş olduğu raporda belirtilen görüşle görüş birliğine varmıştır.

Yüksek Hâkimler Kurulundaki münhal üyeliğe 14 . 10 . 1964 tarihinden beri ve Anayasa Mahkemesindeki münhal üyeliğe de 16 . 1 . 1964 tarihinden beri üye seçilememiştir. Görülüyor ki, seçimlerden biri iki yıldan biraz fazla, diğeri de iki yıl on aya yakın bir zamandan beri yapılamamış bulunmaktadır.

Tekliflere gelince; Cenap Aksu ve arkadaşları, İktüzüğün 114 nci maddesinin tesbit edilen adaylara yeni adayların eklenmesini mümkün kılacak şekilde tadil edilmesini istiyor. Ayrıca aday tablosunda yer almamış kimselerden de seçilebilme imkânının bu değişiklik sırasında gerçekleştirilmesi görüşünü ifade ediyordu.

Faruk Kınaytürk ve Enver Işıklar tarafından müştereken verilen ve komisyon müzakereleri sırasında Refet Rendeci tarafından desteklenen teklife göre eğer bu seçimler 6 ay zarfında yapılamaz ise 6 ayda bir İktüzüğün 114 nci maddesindeki usule göre tesbit edilen

aday tablosunun yeniden tanzim olunması hususunu ileri sürülüyor.

Sayın Ahmet Nusret Tuna ise; 114 ncu maddeye bir fıkra eklenmesini istiyor. Başkanlık Divanı eğer lüzum görürse, karar alırsa yeniden ilân yapmak suretiyle aday tablosu tesbiti mümkün olsun, diyor.

Muhterem arkadaşlar komisyon çoğunluğu bu tekliflerin hiçbirisinin kabulüne imkân göremedi. Rapor okunduğu için izahatı tafsil etmiyeceğim, tekrar da etmiyeceğim. Yalnız bazı noktaları belirtmekte fayda görüyorum.

Gerek Anayasa Mahkemesi gerekse Yüksek Hâkimler Kurulu kurulması Anayasa tarafından emredilmiş bulunan birer Anayasa müessesesidir. Anayasamızı tetkik ettiğimiz zaman gerek Anayasa Mahkemesine gerekse Yüksek Hâkimler Kuruluna verilen görevin son derece önemli olduğunu görürüz. Gerek Anayasa Mahkemesi gerekse Yüksek Hâkimler Kurulu devamlı olarak da çalışırlar. O halde Anayasa Mahkemesi ve Yüksek Hâkimler Kurulu üyeliği seçiminin hiç geciktirilmeksizin yapılması lâzımgelen seçimlerden olduğu kendiliğinden ortaya çıkar. Eğer İktüzüğün 114 ncu maddesine yeniden adaylık için müracaat etme ve aday tablosu tesbit eyleme bakımından bir hüküm koyacak olursak ve altı ay zarfında seçim yapılamadığı takdirde adaylığa müracaat yeniden müracaat mümkündür, adaylar için yeniden tablo tesbit edilir, diyecek olursak, biz birer Anayasa müessesesi olan ve görevleri son derece önemli bulunan ve devamlı olarak çalışma durumunda olan bu müesseselerin görevini altı aylar ölçüsünde aksatabilme bakımından kendimize bir yetki tanımış oluruz.

Binaenaleyh seçimi 6 ay yapmamak, yapmamak, ikinci altı ay zarfında yapmamak, yapmamak halinde bir üçüncü 6 ay zarfında yapmak gibi bir görüşü ve kabulü benimsemiş oluruz. Bu görüş ve kabulü Anayasanın espirisiyle ve prensipleriyle bağdaştırmamıza imkân yoktur. Bu lâzümülifa bir muameledir. Ancak zaruretler ölçüsünde tehiri kabil olan bir muameledir. Konuya pek benzememekle beraber adliye-den bir klâsik misal vermek isterim. Mahkeme bir tutuklunun tahliyesine karar verdiği zaman bu kararını Cumhuriyet Savcısına vakit kaybetmeksizin ulaştırmak mecburiyetindedir. Cumhuriyet Savcısı da vakit kaybetmeksizin o

kararı yerine getirmek mecburiyetindedir. Çünkü bir şahsın hürriyetine kavuşturulması bahis konusudur. Şahsın hürriyetini tahdit eden karar şahsın tahliyesine dair olan kararla ortadan kalkmış olur.

Şimdi Anayasa Mahkemesi o kadar önemli bir Anayasa müessesesidir ki, Yüksek Hâkimler Kurulu o kadar önemli bir Anayasa müessesesidir ki, ve Anayasaya göre devamlı olarak çalışmak mecburiyetindedirler ki, biz altı ay zarfında seçimi yapmamayı mâzur gösteren bir kabul ile altı ay zarfında seçim yapılamadığı takdirde, yeniden aday tesbiti yoluna başvurulur, diyemeyiz. Ama, 14 . 10 . 1964 tarihinden beri Yüksek Hâkimler Kurulunun, 16 . 1 . 1964 tarihinden beri de Anayasa Mahkemesine üye seçememiş olduğumuz da bir vâkıdır. Birinin üzerinden iki yıl, bir ay kadar, diğerinin üzerinden iki yıl, on ay kadar zaman geçtiğine göre ve hiç şüphe yok, bu zaman zarfında da gerek Yüksek Hâkimler Kuruluna, gerekse Anayasa Mahkemesine seçilebilme niteliğine kavuşmuş değerli kimseler yetişmiş olduğuna göre bu kimseleri de içine alan bir aday tablosu şahıs adı ve adedi bakımından daha zengin olan bir aday tablosu üzerinden seçim yapılması daha uygun düşmez mi, daha uygun olmaz mı? Daha uygun düşebilir cevabı verilebilir. Ama demin izah ettiğim gerekçe ile beliren mahzuru izaleye imkân kalmadığı da müşahade olunur. Olsa olsa İktüzüğe bir defaya mahsus olmak üzere yeniden aday tesbiti için hüküm konulması düşünülebilir. Bu takdirde de daha konurken bir defaya mahsus olmak üzere uygulanacak bir hüküm mevzuat arasında yer almış olacaktır ki, mevzuatın tedvininde göz önünde önemle bulundurulması lâzımgelen prensiplerden birisi de istikrar ve devamlılıktır. İstikrar ve devamlılık prensibini ihlâl eden bir görüşle bu hükmü koymuş oluruz.

Muhterem arkadaşlar, şu hususu da burada açıkça belirtmek hem bir kadirbirlik olur, hem de bir gerçeği ifade olur ki, vaktiyle tesbit edilmiş bulunan aday tablosunda adları ve soy adları ve nitelikleri yazılı kimselerin Anayasa Mahkemesindeki, Yüksek Hâkimler Kurulundaki münhal üyeliğe seçilememiş olmaları seçilme işinin gecikmiş olması bu adayların şeklen seçilme niteliğine sahip olmalarına rağmen

gerçekte Cumhuriyet Senatosunca seçilme niteliğine sahip görülmemiş olmalarından doğmuş değildir. Cumhuriyet Senatosu daha önceki aday tablosunda adları, soyadları ve nitelikleri yazılı kimselerin Anayasa Mahkemesine Yüksek Hâkimler Kuruluna üye olmak vasfına hem şeklen hem de esasen sahiboldukları kanısında olanlar; yalnız Anayasamız mevsuf bir çoğunluk istediği ve birtakım mülâhazalarla Cumhuriyet Senatosunun sayın üyeleri tercih ve takdirlerini kullandıkları için o mevsuf çoğunluk gerçekleştirilemediği içindir ki, bir seçim yapılamamıştır.

Binaenaleyh, aday tablosunda kâfi miktarda aday adı ve soyadı vardır. Çoğaltabilseydik daha iyi olurdu, mademki seçim kalmıştır. Ama çoğaltmamızda da ciddi mahzurlar vardır. Arz etmiş bulunuyorum. O adaylar gerçekten bu önemli Anayasa görevini ehliyetle görebilecek kimselerdir. Seçilememiş olmaları, bu Anayasa görevini ehliyetle görememeleri düşüncesinden değil, seçimde mevsuf, çoğunluğu takdir ve tercihlerde, Cumhuriyet Senatosu üyelerinin ihtilâf ve görüş ayrılığına düşmüş bulunmasından seçim yapılamamıştır.

Sayın Ahmet Nusret Tuna arkadaşımızın teklifine gelinece: Sayın Ahmet Nusret Tuna diyor ki, içinde bulunduğumuz bu güçlüğü yenmek için 114 ncü maddeye hiç ilişmiyelim, olduğun gibi kalsın. Yalnız sonuna bir fıkra ekliyeelim, diyelim ki «Başkanlık Divanı lüzum ve fayda gördüğü takdirde yeniden aday tesbitini karara bağlayabilsin.» O takdirde ne oluyor muhterem arkadaşlar? Daha çok aday arasından seçme gibi faydalı bir neticeyi elde etmek pahasına büyük bir mahzur ile karşılaşmış oluyoruz, eğer bu teklifi kabul edecek olursak. Nedir o büyük mahzur? İktidârî Cumhuriyet Senatosu tedvin eder, İktidârî Cumhuriyet Senatosu tadil eder. 114 ncü madde bu hali ile kaldı mı ve Sayın Tuna'nın teklifi veçhile, ona Başkanlık Divanının bu hükmü uygulayamaması şeklinde Başkanlık Divanına yetki veren bir fıkra eklendi mi? O halde Cumhuriyet Senatosuna aidolan bir yetkinin bâzı ahvalde Cumhuriyet Senatosu Başkanlık Divanı tarafından kullanılması gibi garip bir netice ile karşılaşmış oluyoruz. Birinci mahzur bu.

İkinci mahzuru şu; bir müesseseyi kurmak veya bir müesseseyi işletmek için mevzuatta hü-

küm tedvin edilirken iki çeşit hüküm tedvinine rastlanılmaz. Bu olmaz. İki çeşit hüküm koyacağız. Biri 114 ncü maddenin şimdiki şekli, adaylar buna göre tesbit edilir. Bu şekli kim tesbit etti? Cumhuriyet Senatosu. O kalacak. Fakat Cumhuriyet Senatosu Genel Kurul tarafından seçilmiş 13 kişiden ibaret Başkanlık Divanına bir yetki vereceğiz, öyle bir yetki ki; Cumhuriyet Senatosu Genel Kurulunun koyduğu bu kaideyi ben 184 kişilik Cumhuriyet Senatosu Genel Kurulunun koymuş olduğu bu kaideyi benim tarafından seçilen, sen, onüç kişilik Başkanlık Divanı lüzum ve fayda görürsen uygulamayabilirsin. Yeniden aday tesbiti işine geçebilirsiniz. Yeniden aday listesi tesbit edebilirsiniz. Bu olmaz muhterem arkadaşlarım. Yasama organları, Cumhuriyet Senatosu, Millet Meclisi, Anayasamız kuvvetler ayrılığı prensibine dayanmaktadır. Yasama yetkisine sahiptirler. Bunda hiç şüphe yok. Ama Anayasamızın 8 ncü maddesi bu organların yetkilerini Anayasanın koyduğu kurallar ve hukuk kuralları dâhilinde ancak kullanabileceği kaidesini de koymuştur. Binaenaleyh ben yaptım oldu. Buna imkân yoktur. Eğer Cumhuriyet Senatosunun, eğer Millet Meclisinin kanun yapma, İktidârî yapma yetkisi Anayasanın koyduğu kurallara, hukukun temel kurallarına uygun düşmüyorsa bu yetki yerinde kullanılmış bir yetki sayılmaz. Hepinizin bildiği veçhile Anayasamızın 8 ncü maddesinin 2 ncü fıkrası aynen şöyle diyor: «Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarına, idare makamlarını ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır» Binaenaleyh; bir gecikme vâkidir. Bu gecikme çok uzun süreli olmuştur. Bir mahzur şeklinde belirmiştir. Doğrudur. Birinde iki yıl bir ay kadar, diğerinde iki yıl on ay kadar uzun süren bu gecikme esnasında aday tablosun tesbit edilirken Anayasa Mahkemesine, Yüksek Hâkimler Kuruluna üye seçilme niteliğine sahibolmayan kimse-ler arasında bu niteliği iktisabedenler vardır. Aday tablosunda aday ne kadar çok olursa seçimden daha isabetli netice almak imkân düşünebilir kabule şayan olan bir ihtimâldir. Ancak bu gerekçeleri nazara almak suretiyle vâkı tekliflerden birisini tercih suretiyle işlem yapmak komisyonumuzun çoğunluğunca, Anayasaya değil ama, Anayasanın esprisine ve Anayasa prensiplerine uygun, espri ve prensiplerle

bağdaştırılabilir mahiyette görülememiştir, Tesbit edilmiş bulunan aday listesinde gerçekten bu görevleri yapma ehliyetine sahip kimseler vardır. Adedleri de az değildir. Komisyonumuz çoğunlukla bu değişiklik taleplerinin, arz etmiş bulunduğum gerekçelere dayanılarak, reddi görüşüne varmıştır. Bendeniz de bu görüşte olan komisyon üyesi sıfatıyla bu konunun sözcülüğüne seçilmiş bir arkadaşımız sıfatıyla komisyon çoğunluğunun görüşünü sizlere sadıkane arz etmeye çalıştım. Hürmetlerimle.

BAŞKAN -- Son sözü Sayın Kinaytürk'e vereceğim. Ve oylama ile meseleyi halledileceksiniz.

Sayın Kinaytürk.

ÖMER FARUK KINAYTÜRK (Burdur) -- Sayın Başkan, değerli senatörler, Tüzüğünü- zün 114 neü maddesinin tadili teklifini Yüksek Heyetinizin malûmu olduğu üzere 1964 de seçilip aranızda katılan arkadaşlar olarak biz beş kişi yapmış bulunduk. Bu teklife, Betil arkadaşımızın buyurdukları gibi, bizi bir zaruret zorladı. Geldiğimiz zaman hatırimda yanlış kalmadı ise, 35 neî turu dönüyorduk. Ondan sonra da bu arada bugün üçüncü seneyi idrak ediyoruz. İkinci grupta senatör seçilen arkadaşlarımızda aramıza gelmiş bulundu. Binaenaleyh; 35 neî tur ve devam eden turlarda da netice alamıyorduk ve yine Anayasa Mahkemesi ve Yüksek Hâkimler Kurulu gibi bir müesseseseye üyeleri yüksek kurulumuza Anayasanın seçmeyi bahşettiği âmir hüküm karşısında da yine dönüyor, Yüksek Senato ve seçim yapılamıyor. Bu bizi üzmüştü. Bunun neticesi olarak da arz ettiğim gibi bir teklif vermiştik. Esasen Anayasanın ve Anayasa Mahkemesinin kuruluş kanununda Senato'ya seçmek için geniş yetki verdiği bir vâkiadır. Bu geniş yetkiyi tüzüğün bu maddesi kanaatinizce daraltıyor ve seçim yapılamıyordu. Yine kıymetli Betil arkadaşımızın ifade ettiği gibi aday olan arkadaşlarımız mutlakki kıymetli arkadaşlardır. Fakat bir türlü seçim olmuyor ve netice alamıyorduk. Bugün dahi yüzüncü turu geçtiğini zannettiğim üçüncü sene içinde de bir netice alamadık. Sayın Başkanlığın ifade ettiği gibi Yüksek Hâkimler Seçim Kurulu Başkanlığından gelen bir tezkerede de, ikinci seçimler de 23 gün sonra yapılması gerektiği belirtildiğine göre o müesseselerin nasıl çalışacağı hepimizi

düşündürecek bir olaydır. Binaenaleyh bunun karşısında, biz Tüzüğün daralttığı bu seçim yetkisinin tadilini istedik. ve tadil teklifimiz üzerinde Komisyon tetkiklerini yaptı, huzuru- nuza geldi, Komisyon kabul etmedi, Komisyon reddetti. Fakat biz bu defa yeni bir teklif verdik, altı ay içinde seçim yapılamazsa diye, ikinci bir tadil teklifi verdik, bu suretle aday tespit edilsin dedik. Bunu da Komisyon tetkik etti, araya tatil girdi. Şimdi huzurumuzda bunu da kabul etmiyerek esbabı hukukiye ve mucip sebepleriyle Sayın Betil arkadaşımız izah buyurdu. Ama hukukî sebepler ve esbabı mucibeler birer vâkıa olmakla beraber seçilmekte birer vâkıa. Hattâ benî mazur görün, belki bu aday arkadaşların hepsi hayattadır, ölebilirlerdi bile. Binaenaleyh üç sene gibi bir zamanda seçim yapılamazsa ve tüzüğün bu daraltıcı maddesinin illâ böyle kalması düşüncesinde ısrar edilirse, bu görüş kanaatinizce doğru değildir. Esasen yine zaptın tetkikinden öğrenmiş bulunduğuma göre, aday tesbitleri sırasında tüzüğün bu maddesi kaleme alınırken bugün Başkanlık yapan Sayın Atalay arkadaşımız o zaman, başka aday olamayacağı, hükmünü ileri sürmüştü. Başkanlık Divanı aday tesbit ederken, bu hükmün de kabul edilmiş olduğunu yaptığım tetkikte okumuş bulunmaktayım. Bu da gösteriyor ki, tüzüğün daraltıcı maddesi mutlak mânada değiştirilebilir. Yüksek Senatamızın çalışma düzenini, yine sizlerin kıymetli oyları ile yapmış olduğumuz tüzük ve bu tüzüğün bir maddesi eğer işlemiyorsa bunu lütfedin tâdil edin.

Sayın Tuna arkadaşımızın Başkanlık Divanına bırakılsın, yeni aday teklifine Sayın Betil dokundular, yanılmıyorsa benim de katıldığım ve şimdi Başkanlık Divanına sunacağımız Sayın Tuna arkadaşımız, ayrı bir tadil teklifi olmuştur. Başkanlık Divanına vermemek doğrudur, hukukîdir. Çünkü, Betil arkadaşımıza iştirâk ederim, bütün Senatamızın yaptığı, eylediği şeyi tekrar Başkanlık ayarlasın, şeklindeki tâdil teklifini Tuna arkadaşım da ikinci bir tâdil ile zannediyorum kaldırıyor bulunuyor. O tadil teklifi de 114 neü maddenin sonuna, genel kurul kararı ile yukarıdaki işlemler tekrarlanabilir, diye bir tadil teklifi konması şeklindedir. Binaenaleyh bu teklife ben de katılıyorum. Yüksek Heyetiniz tasvip

buyurursa bu tadil teklifini Başkanlığa ben de sunacağım. Bu yolda lâtfedin, tüzüğün bu maddesi işlemiyor, bir vâkıdır, ve hiçbir zaman işlemiyecektir. Binaenaleyh tâdil edilsin eski arkadaşlar, adaylar kıymetli birer arkadaşdır. Yeniler de yetişmiştir, bütün konuşan arkadaşların ifade ettikleri gibi onlar da aday olabilir ve eskilerin de olabilmemeleri için bir sebep olmadığına göre, bu iş tadil teklifiyle huzurlarınıza gelecek diğer adaylarla birlikte seçimler yapılsın, bitsin. Senatonun şerefiyle mütenasip bir iş de ortadan kalkmış olsun, Binaenaleyh biz bu yoldan dolayı tadilini beş arkadaş istedik ve düşündük. İltifatınıza mazhar olacağı kanaatindeyim. Lâtfederseniz bu madde ortadan tadil edilerek kalkar ve biz de Senatonun senelerden beri diyeceğim, aylardan beri diyemiyorum artık, seçemediği bir şeyi seçmiş bulunur ve bu müzamin şey de ortadan kalkar. Hürmetlerimle.

BAŞKAN — İçtüzüğün 114 nci maddesinde değişiklik istiyen teklifin reddine ait komisyon raporu üzerinde müzakere bitmiştir. Önergeler var, okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

Yeniden müracaata imkân verecek bir metnin hazırlanması için raporun reddini ve Komisyona havalesini arz ve teklif ederim.

Kastamonu
Ahmet Nusret Tuna

AHMET NUSRET TUNA (Kastamonu) — Geri alıyorum.

BAŞKAN — Sayın Tuna geri alıyor.

Yüksek Başkanlığa

Konu ile ilgili daha evvelki birleşimde karargir olduğu veçhile,

1) Komisyon raporunun reddi ile İçtüzüğün 114 nci maddesinin sonuna aşağıdaki bend'in ilâvesini tadilen arz ve teklif ederiz.

Maraş
Cenap Aksu

İstanbul
Osman Gümüşoğlu

«6 ay içinde üye seçimi işlemi yapılamadığı takdirde yukarıdaki esaslar içinde yeniden müracaatlara imkân verilmek suretiyle yapılır.»

Başkanlığa

Tüzüğümüzün 114 nci maddesinin sonuna :
«Genel Kurul kararı ile yukarıdaki işlemler tekrarlanabilir.» fıkrasını eklemesini arz ve teklif ederim.

Kastamonu
Ahmet Nusret Tuna

BAŞKAN — Sayın Kınaytürk'ün de önergesi aynı mahiyettedir, onu da okutuyorum.

Başkanlığa

114 nci maddenin sonuna :
«Genel Kurul Kararı ile yukarıdaki işlemler tekrarlanabilir.» fıkrasının eklenmesini arz ve teklif ederim.

Burdur
Faruk Kınaytürk

BAŞKAN — Sayın Kınaytürk ve Sayın Ahmet Nusret Tuna'nın aynı mahiyette olan...

CENAP AKSU (Maraş) — Ben geri alıyorum...

BAŞKAN — Geri alıyorsanız. Sayın Tuna ve Sayın Kınaytürk'ün önergeleri muallakta kalır, şu bakımdan: Evveleminde Komisyon raporunun reddi lâzımkı, Siz böyle bir teklifte bulunabilesiniz. 114 nci maddeye ek istiyorsunuz o zaman siz ikinci kısmı geri alın. Yani Komisyon raporunun reddini istiyen kısım kalsın da ikinci kısmı geri alınmış olsun.

CENAP AKSU (Maraş) — Peki efendim.

BAŞKAN — Şimdi Sayın Cenap Aksu ve Osman Gümüşoğlu'nun Komisyon raporunun reddi tekliflerini,

Şimdi biraz evvel okunan ve Komisyon raporunun reddini talebeden Sayın Cenap Aksu ve Osman Gümüşoğlu'nun bu kısma aidolan tekliflerini oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Komisyon raporunun reddi kabul edilmiştir, komisyon raporu reddedilmiş bulunmaktadır. Bunun yerine iki önerge ile ayrı ayrı fakat aynı mahiyette teklifler vardır bu teklifleri okutuyorum. 114 nci maddeye birer fıkra eklenmesine dair.

(Kastamonu Üyesi Ahmet Nusret Tuna'nın önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Komisyon katılıyor mu?

ANAYASA VE ADALET KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ZİHNİ BETİL (Tokat) — Katılmıyoruz.

BAŞKAN — Komisyon katılmıyor. Bu değişikliğin yapılması hususunu evvelâ dikkatlerinize sunacağım. Komisyon filhal katılırsa. Komisyon redaksiyon için geri alır mı, yoksa cümle tamam mıdır, kabul edilirse eğer.

ANAYASA VE ADALET KOMİSYONU
SÖZCÜSÜ ZİHNİ BETİL (Tokat) — Kabul edilirse, cümle tamamdır.

BAŞKAN — Bu ilâveye Komisyon katılmı-

yor. İlâveyi oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir. İktüzüğün 114 nci maddesine «Genel Kurul kararıyla yukarıdaki işlemler tekrarlanabilir.» fıkrası eklenecektir.

Vakit bir hayli geçtiği için 10 Kasım 1966 Perşembe günü saat 15,00 te toplanmak üzere Birleşimi kapatıyorum.

Kapanma saati : 17,30

